

UCHWAŁA NR XXXVII/247/2022
RADY GMINY W BORKOWICACH

z dnia 25 marca 2022 r.

w sprawie ustanowienia stanowiska dokumentacyjnego.

Na podstawie 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559) oraz art. 41 ust. 1, art. 44 ust. 1, 2, 3a, i art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2021 r. poz. 1098 i 1718 oraz z 2022 r. poz. 84), po zaopiniowaniu w dniu 23 marca 2022 r. przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie, uchwała się co następuje:

§ 1. 1. Ustanawia się stanowisko dokumentacyjne o nazwie Dinozaury z Borkowic, na terenie górniczego złoża ilów ceramicznych Borkowice II i części złoża Borkowice – Radestów o łącznej powierzchni 8,1458 ha położone na terenie działek o numerach ewidencyjnych: 431, 432, 433, 434, 463, 464, 465 oraz część działki nr 861/3 o powierzchni 1,9971ha obręb ewid. Borkowice, gmina Borkowice, powiat przysuski, województwo mazowieckie.

2. Granice stanowiska dokumentacyjnego, o którym mowa w ust. 1, określa mapa stanowiąca załącznik nr 1 do uchwały.

3. Współrzędne geodezyjne punktów załamania granicy stanowiska dokumentacyjnego, o którym mowa w ust. 1, określa załącznik nr 2 do uchwały.

4. Dokumentację fotograficzną stanowiska dokumentacyjnego, o którym mowa w ust. 1, określa załącznik nr 3 do uchwały.

§ 2. Nadzór nad stanowiskiem dokumentacyjnym, o którym mowa w § 1 ust. 1, sprawuje Państwowy Instytut Geologiczny.

§ 3. Szczególnym celem ochrony stanowiska dokumentacyjnego, o którym mowa w § 1 ust. 1, jest zabezpieczenie i zachowanie ważnych pod względem naukowym i dydaktycznym skamieniałości, tj.: licznych unikalnych śladów dinozaurów (tropów i kości) pochodzących sprzed 200 mln lat oraz tła środowiskowego ich bytowania, jako szczególnie cennych i wymagających ochrony wartości przyrodniczych, pozwalających na odtworzenie z dużą dozą dokładności niektórych cech anatomicznych dinozaurów, a także lepsze rozpoznanie ważnego, wczesnojurajskiego etapu ewolucji dinozaurów.

§ 4. 1) w stosunku do stanowiska dokumentacyjnego, o którym mowa w § 1 ust. 1, w ramach czynnej ochrony dopuszcza się:

2) wykonywanie prac związanych z usunięciem hałd, wykonywanych celem przywrócenia treści geologicznych stanowiska dokumentacyjnego oraz w celu odzyskania z hałd i zabezpieczenia bloków skalnych z okazami tropów i innych zabytków przyrody nieożywionej;

3) zaprzestanie zasypywania wyrobiska rumoszem z nadkładu;

4) wyprofilowanie i zabezpieczenie ścian wyrobiska;

§ 5. W stosunku do stanowiska dokumentacyjnego, o którym mowa w § 1 ust. 1, wprowadza się następujące zakazy:

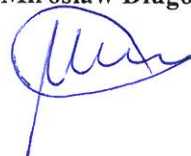
1) niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru;

2) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;

3) umieszczania tablic reklamowych.

§ 6. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego.

**Przewodniczący
Rady Mirosław Długosz**

UZASADNIENIE

I. UZASADNIENIE MERYTORYCZNE.

Stanowisko dokumentacyjne jest jedną z form ochrony przyrody wymienioną w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Zgodnie z art. 41 ww. ustawy, jest to niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych. Stanowiskami dokumentacyjnymi mogą być także miejsca występowania kopalnych szczątków roślin lub zwierząt.

W Borkowicach na Mazowszu odkryto liczne unikalne ślady dinozaurów sprzed 200 mln lat. Odkrywkowa kopalnia iłów ceramicznych, obecnie przykrywana jest skałami nakładu. W dwóch poziomach bezpośrednio nad dolną warstwą iłu i pod górną warstwą iłu stwierdzono w spągach piaskowców występowanie licznych, perfekcyjnie zachowanych tropów dinozaurów w formie naturalnych odlewów. Potwierdzono nowe dla nauki ichnogatunki tropów, które mają znaczenie dla nauki światowej.

Zdaniem geologów z Państwowego Instytutu Geologicznego - Państwowego Instytutu Badawczego, odkryty zbiór śladów jest to "skamieniały skarbiec" porównywalny z najbardziej spektakularnymi tego typu zjawiskami na świecie. Jak wskazuje Instytut, ślady jakością zachowania przewyższają najlepsze znane odkrycia z Grenlandii, Ameryki Płn., Afryki Płd. czy Chin.

W borkowickim znalezisku ślady pozostawione zostały przez dinozaury biegnące, płynące, odpoczywające i siedzące na błotnistym osadzie odkryto również wiele zagadkowych struktur, zapewne związanych z różnorodnymi aktywnościami życiowymi dinozaurów.

Prace terenowe w kopalni odkrywkowej w Borkowicach wciąż dostarczają wyjątkowych skamieniałości, zarówno tropów, jak i kości zróżnicowanej, ale słabo poznanej fauny wczesnych dinozaurów. Oprócz kości dinozaurów znaleziono też szczątki innych zwierząt lądowych i szczątki ryb. Odlewy kości dinozaurów, liczne skamieniałości flory i ślady bezkręgowców oraz dobrze udokumentowane środowisko abiotyczne (barierowo – lagunowe) podnoszą wartość naukowo – poznawczą stanowiska.

Naukowcy podkreślają też walory wystawienniczo - muzealne znaleziska, co dodatkowo uzasadnia ustanowienie stanowiska dokumentacyjnego. Stanowisko dokumentacyjne w Borkowicach może zostać w przyszłości przeznaczone na muzeum (względnie centrum edukacyjne), prezentujące odkryte tropy i kości dinozaurów oraz tło środowiskowe ich bytowania – są to szczególnie cenne i wymagające ochrony wartości przyrodnicze. W przyszłości mogą stanowić jedną z podstaw dla rozwoju gminy, powiatu i całego regionu. Projekt uchwały został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska.

W uchwale określono zakazy dla stanowiska dokumentacyjnego wybrane spośród katalogu zakazów wymienionych w art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz wskazano zabiegi ochronne podejmowane w ramach ochrony czynnej stanowiska geologicznego (art. 5 pkt 5 ww. ustawy).

Przedmiotowa uchwała dodatkowo realizuje wymagania dyrektywy INSPIRE poprzez określenie położenia stanowiska dokumentacyjnego przy pomocy współrzędnych

geograficznych GPS oraz/lub współrzędnych geodezyjnych w Państwowym Układzie Współrzędnych Geodezyjnych 2000 strefa 7, co umożliwi uzupełnienie bazy informacji przestrzennej o informacje o obiektach/obszarach chronionych w województwie mazowieckim.

II. OPIS PRZYRODNICZO-GEOLOGICZNY TERENU W BEZPOŚREDNIM SĄSIEDZTWIE STANOWISKA DOKUMENTACYJNEGO ORAZ UNIKATOWY CHARAKTER ODKRYCIA ŚLADÓW DINOZAUROW.

W kopalni odkrywkowej iłów białowypalających się (inna nazwa – iłów ceramicznych) na terenie Borkowice – Radestów odsłonięte zostały utwory mułowcowe, piaszczyste i ilaste wieku wczesnojurajskiego (górną hetang, ok. 199 mln lat temu, przysuska formacja rudonośna, tzw. I i II poziom rudny – tak nazywane z uwagi na historyczną eksploatację w tych poziomach rud żelaza – syderytów i wodorotlenków żelaza).

Dolnojurajskie surowce ceramiczne i ogniotrwałe w regionie świętokrzyskim, reprezentują przeważnie skały ilaste trzech tzw. poziomów rudnych przysuskiej formacji rudonośnej, najczęściej II (środkowego), najrzadziej III (dolnego). Najcenniejszą kopalinę stanowią szare, białoszare i szarokremowe ily i iłowce II poziomu rudnego (Żarnów, Borkowice- Radestów, Rusinów, Zawada). Mogą to być także szare, białe i wiśniowe ily i iłowce poziomów II i III (Jakubów), a nawet wszystkich 3 poziomów rudnych (Paszkowice). Niekiedy (jak w złożu Zawada) dodatkową serię złożową stanowi pakiet ilasty zalegający między I i II poziomem rudnym.

Złoże znajduje się na południe od wsi Borkowice, około 6 km na SE od Przysuchy i położone jest na krawędzi Garbu Gielniowskiego. Iły tworzące złożo należą do serii rudonośnej (przysuska formacja rudonośna) i stanowią odpowiednik II (czyli środkowego) poziomu rudnego (fig. 13 w Kozydra, 1968). Pokład iłów ogniotrwałych jest nachylony łagodnie (3-10 stopni) w kierunku zbliżonym do południowego i południowo-wschodniego i ma przeciętnie 3 metry miąższości. W części zachodniej złoża stwierdzono występowanie 3 linii uskokowych o niewielkim, kilkumetrowym zrzucie (fig. 14 w Kozydra, 1968), niewielkie uskoki stwierdzono także w obecnie eksploatowanej południowej części złoża. Od strony północnej i zachodniej ily ogniotrwałe tworzą wychodnię przykrytą kilkumetrową warstwą utworów czwartorzędowych. W części południowej, na głębokości około 25 m ily ogniotrwałe przechodzą w iłowce o znacznie mniejszej ogniotrwałości, a następnie w typowy poziom rudny z syderytami ilastymi. Iły serii złożowej mają zmienną barwę od białej przez kremową do jasnoszarej i szarej (miejscami pojawia się też różowa).

W stropie i spągu serii złożowej, stanowiącej odpowiednik II poziomu rudnego, występują piaskowce drobno- i rzadziej średnioziarniste, białoszare i żółte, z przewarstwieniami mułowców i łupków ilasto-piaszczystych. Piaskowce występujące tuż przy spągu serii złożowej bywają wyraźnie żelazowane (wodorotlenki żelaza). Kopalina ogniotrwała w złożu Borkowice należy do odmian G3 i G4, towarzyszy jej też domieszka iłów nieogniotrwałych. Ogniotrwałość zmniejsza się ze wzrostem głębokości zalegania serii złożowej (po upadzie), a poza tym jest ona wyższa w pobliżu strefy zdyslokowanej tektonicznie. Kopalina z Borkowic jest na ogół średnioplastyczna.

Na podstawie badań derywatograficznych i rentgenograficznych stwierdzono, że szeroko rozumiane ropy ogniotrwałe w Borkowicach i w całym regionie świętokrzyskim zawierają głównie kaolinit, illit i detrytyczny kwarc, a miejscami małe domieszki minerałów żelaza i węgla organicznego. W odmianach o wyższej ogniotrwałości dominuje kaolinit. Stwierdzono, że w badanych ropy występują dwa rodzaje kaolinitu, różniące się wielkością uziarnienia i stopniem krystalizacji. W przypadku odmian o niższej ogniotrwałości (I poziom rudny) wzrasta zawartość illitu, a także kwarcu detrytycznego. Powszechnie znany jest też negatywny wpływ związków żelaza, które tworząc w wyższych temperaturach łatwotopliwe krzemiany, bardzo obniżają ogniotrwałość ropy. Stąd ropy zawierające syderyt, z reguły nie stanowią ilastych kopaliny ogniotrwałych.

W wyniku procesów sedymentacji powstały ropy kaolinitowo-illitowe zawierające zmienną, choć na ogół znaczną domieszkę związków żelaza, głównie w postaci syderytu. Stanowiły one materiał wyjściowy dla ropy ogniotrwałych, które powstawały w wyniku epigenetycznego wietrzenia chemicznego. Przynajmniej od początku paleogenu region świętokrzyski ulegał stopniowej denudacji, a wietrzenie objęło również wschodnie skały jury dolnej. Pod wpływem tych procesów epigenetycznych, syderyty zostały rozłożone chemicznie, a związki żelaza (także wapnia i magnezu) wylugowane. Następowaly zmiany w składzie minerałów ilastych (kaolinityzacja illitu).

Występowanie dwóch rodzajów kaolinitu (o różnym uziarnieniu i stopniu krystalizacji) sugeruje dwuetapowe powstawanie tego minerału. Decydującą rolę w powstawaniu ropy ogniotrwałych przypisuje procesom epigenetycznym zachodzącym w paleogenu. Jednak ważniejszą rolę dla obecnego składu minerałów ilastych we frakcji <0,0002 mm, odgrywały pierwotne czynniki paleoklimatyczne i paleośrodowiskowe, a zmiany późniejsze miały znaczenie drugorzędne.

III. DZIAŁANIA MAJĄCE NA CELU UTRZYMANIE WŁAŚCIWEGO STANU STANOWISKA – PLAN RATUNKOWY.

Aktualnie konieczne jest pilne odstępianie od kierunku rekultywacji rolnej na terenie górniczym będącym własnością prywatnego przedsiębiorcy i na mniejszym obszarze od rekultywacji w kierunku leśnym (po wstępnych uzgodnieniach z Lasami Państwowymi). W dalszej kolejności powinien zostać zmieniony plan zagospodarowania przestrzennego na wnioskowanym obszarze. Koniecznym wstępem do wymienionych działań jest podjęcie przez Radę Gminy uchwały o ustanowieniu stanowiska dokumentacyjnego, czego uzasadnienie stanowią unikatowe znaleziska paleontologiczne – każdy z nich stanowi pomnik przyrody nieożywionej o najwyższych walorach naukowych i edukacyjnych.

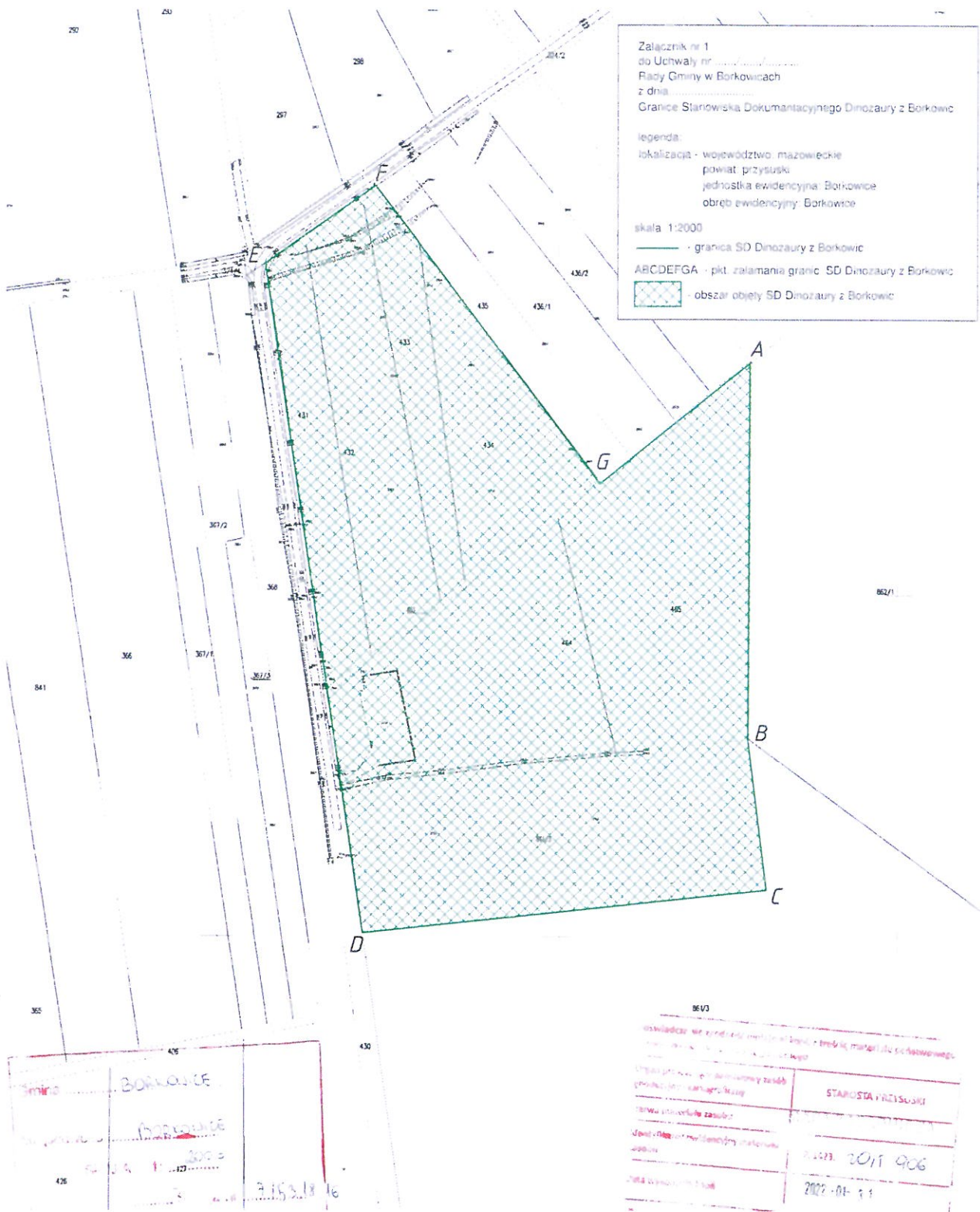
W chwili obecnej przedsiębiorcę wciąż obowiązuje kierunek rekultywacji rolniczej i leśnej, co bardzo utrudnia bieżące pozyskiwanie okazów, a w przyszłości także bardzo utrudni wydobycie bloków skalnych z hałd, którymi wciąż jest wypełniane wyrobisko. Docelowo stanowisko dokumentacyjne ma zostać oczyszczone z hałd, a wszystkie wypełniające je bloki skalne zostaną poddane selekcji przez specjalistów. Te zawierające tropy i inne pomniki przyrody wejdą w skład repozytorium okazów, pozostałe zostaną umieszczone w odrębnym miejscu jako ostateczna hałda odpadów skalnych.

Należy podkreślić, że ustanowienie stanowiska dokumentacyjnego na proponowanym obszarze nie koliduje z innymi formami ochrony przyrody, gdyż przedmiotowy teren innych niż geologiczno-paleontologiczne walorów nie reprezentuje.

Mając powyższe na uwadze, podjęcie niniejszej uchwały jest w pełni uzasadnione.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Mirosław Długosz

PRZEWODNICZĄCY RADY
[Signature]
Mirosław Długosz

Załącznik Nr 2 do uchwały Nr XXXVII/247/2022
Rady Gminy w Borkowicach
z dnia 25 marca 2022 r.

**Wykaz współrzędnych punktów załamania granicy stanowiska
dokumentacyjnego „Dinozaury z Borkowic”**

Współrzędne geodezyjne stanowiska dokumentacyjnego „Dinozaury z Borkowic” określono za pomocą współrzędnych punktów w układzie współrzędnych, o których mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 15 października 2012r. w sprawie państwowego systemu odniesień przestrzennych (tj.: Dz.U.poz.1247 ze zm.), tj. płaskich prostokątnych PL-2000.

Nr punktu	Współrzędna X	Współrzędna Y
A	x= 56 86527,66	y= 74 77509,23
B	x= 56 86315,92	y= 74 77512,00
C	x= 56 86227,20	y= 74 77521,49
D	x= 56 86203,44	y= 74 77300,47
E	x= 56 86594,92	y= 74 77233,70
F	x= 56 86639,13	y= 74 77294,08
G	x= 56 86462,34	y= 74 77425,19
A	x=56 86527,66	y= 74 77509,23

**Przewodniczący
Rady Mirosław Długosz**

Fot. 1. Odsłonięcie Borkowice, widok ogólny (stan z lipca 2021)

Fot. 2. Dolny poziom eksploatacyjny iłów (na dole), pomarańczowa warstwa piaskowca bezpośrednio powyżej złoża zawiera tropy dinozaurów

Fot. 3. Tropy dinozaurów drapieżnych (teropodów)

Fot. 4. Trop dinozaura roślinożernego ptasiomiednicznego (tyreofora)

Fot. 5. Trop prozauropoda

Fot. 6. Trop przedniej łapy dinozaura ptasiomiednicznego (tyreofora)

Fot. 7. Odlew kości dinozaura

Fot. 8. Transport bloków z tropami na tymczasowe repozytorium

PRZEWODNICZĄCY RADY

Mirosław Długosz
Mirosław Długosz

Uchwała numer XXXVII/247/2022 "w sprawie ustanowienia stanowiska dokumentacyjnego." została podjęta następującą proporcją głosów: jestem za 13, jestem przeciw 0, wstrzymuję się 0.

Uchwała została podjęta w trybie jawnym, zwykłą większością głosów.
Data i godzina głosowania: 25.03.2022 14:34:52

Radni zagłosowali jak poniżej:

Jestem za	
1.	<i>Mirosław Długosz</i>
2.	<i>Katarzyna Dumin</i>
3.	<i>Alina Fronczak</i>
4.	<i>Jacek Głuch</i>
5.	<i>Piotr Kowalski</i>
6.	<i>Mirosław Młynarczyk</i>
7.	<i>Sławomir Plaskota</i>
8.	<i>Tomasz Słoń</i>
9.	<i>Wiesława Stando</i>
10.	<i>Paweł Świercz</i>
11.	<i>Tadeusz Świerczyński</i>
12.	<i>Krzyszyna Traczyk</i>
13.	<i>Jadwiga Wojtunik</i>

Jestem przeciw	
	<i>BRAK</i>

Wstrzymuję się	
	<i>BRAK</i>

Obecni radni, którzy nie wzięli udziału w głosowaniu	
	<i>BRAK</i>

Operatorem systemu był Admin.

Wygenerowano z systemu DSSS Vote za pośrednictwem oprogramowania DSSS Vote App.

Radom, dnia 23 marca 2022 r.

**REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
W WARSZAWIE**

WSTR.624.1.2022.RM

POSTANOWIENIE

Na podstawie art. 106 § 5, w związku z art. 126 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 735 z późn. zm., zwanej dalej „Kpa”) oraz art. 44 ust. 3a i 3b, ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1098 z późn. zm.), po rozpatrzeniu wniosku Wójta Gminy Borkowice z dnia 11 marca 2022 r., (data wpływu 17.03.2022 r.) w sprawie uzgodnienia projektu uchwały Rady Gminy Borkowice w sprawie ustanowienia stanowiska dokumentacyjnego o nazwie „Dinozaury z Borkowic” na terenie górniczego złoża ilów ceramicznych Borkowice II i części złoża Borkowice – Radestów o łącznej powierzchni 8,1458 ha na działkach o nr ewid. 431, 432, 433, 434, 463, 464, 465 oraz na części działki o nr ewid. 861/3 o powierzchni 1,9971 ha obręb Borkowice w miejscowości Borkowice, gmina Borkowice,

postanawiam

uzgodnić projekt uchwały Rady Gminy Borkowice w sprawie ustanowienia stanowiska dokumentacyjnego o nazwie „Dinozaury z Borkowic” na terenie górniczego złoża ilów ceramicznych Borkowice II i części złoża Borkowice – Radestów o łącznej powierzchni 8,1458 ha na działkach o nr ewid. 431, 432, 433, 434, 463, 464, 465 oraz na części działki o nr ewid. 861/3 o powierzchni 1,9971 ha obręb Borkowice w miejscowości Borkowice, gmina Borkowice.

UZASADNIENIE

W dniu 17 marca 2022 r., do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie wpłynęło pismo Wójta Gminy Borkowice z dnia 11 marca 2022 r. w sprawie uzgodnienia projektu uchwały Rady Gminy Borkowice w sprawie ustanowienia stanowiska dokumentacyjnego o nazwie „Dinozaury z Borkowic” na terenie górniczego złoża ilów ceramicznych Borkowice II i części złoża Borkowice – Radestów o łącznej powierzchni 8,1458 ha na działkach o nr ewid. 431, 432, 433, 434, 463, 464, 465

POUCZENIE

Na niniejsze postanowienie służy stronie zażalenie do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska za pośrednictwem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie (ul. 25 Czerwca 68, 26-600 Radom) w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.

W trakcie biegu terminu do wniesienia zażalenia strona może zrzec się prawa do wniesienia zażalenia wobec organu administracji publicznej, który wydał postanowienie. W przypadku zrzeczenia się prawa do wniesienia zażalenia od postanowienia I instancyjnej, strona nie może złożyć w tej sprawie również skargi do sądu administracyjnego.

**Z up. Regionalnego Dyrektora
Ochrony Środowiska w Warszawie**

Marcin Langer
**Naczelnik Wydziału
Spraw Terenowych w Radomiu**
/podpisano elektronicznie/

Otrzymują:

1. Wójt Gminy Borkowice, ul. Ks. Wiśniewskiego 42, 26-422 Borkowice - (wysłano ePUAP).
2. Rada Gminy Borkowice, ul. Ks. Wiśniewskiego 42, 26-422 Borkowice - (wysłano ePUAP).
3. Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie, Pl. Bankowy 3/5, 00-950 Warszawa (ePUAP).
4. aa.